

F.t.l. vedr. de små øsamfund

Ordningen etableredes som en forsøgsordning for årene 1975-1978, og blev i 1978 forlænget til udgangen af 1980.

I 1979 nedsatte regeringen et embedsmandsudvalg under planstyrelsen med repræsentanter fra finansministeriet, indenrigsministeriet, landbrugsministeriet, undervisningsministeriet, ministeriet for offentlige arbejder, socialministeriet, direktoratet for egnsudvikling, fredningsstyrelsen og de kommunale organisationer. I 1982 blev Sammenlutningen af Danske Småøer tillige medlem af udvalget.

Dette udvalg fik ifølge kommissoriet bl.a. til opgave at

- »registrere og behandle spørgsmålet om, hvilke initiativer og foranstaltninger, der kan afhjælpe de små øsamfunds særlige problemer«,
- »undersøge mulighederne for at fremsætte forslag og andre initiativer, der kan stille øsamfundene bedre«,
- foretage en vurdering »med udgangspunkt i, i hvilket omfang forslagene må antages at støtte og videreføre trafikstøttens målsætning for at fastholde helårsbosætningen på småøerne«,
- udarbejde et »grundlag for en stillingtagen til småøernes trafikproblemer efter støtteperiodens udløb og for den videre debat og yderligere overvejelse i de forskellige ministerier om de små øers forhold«.

Embedsmandsudvalget har i perioden 1980-83 afgivet tre rapporter.

I den første rapport – benævnt »3. notat« (september 1980) – konkluderer udvalget bl.a.:

- »at fortsat støtte til trafikbetjeningen er en afgørende forudsætning for opretholdelse af øernes trafikforbindelser med rimelige besejlingsforhold og takster,
- at trafikstøtten i forsøgsperioden som helhed har virket efter de opstillede forudsætninger og målsætninger,
- at den tidligere tilbagegang i øernes befolkningstal er aftaget betydeligt, og
- at støtten for de fleste ruter har betydet, at man har kunnet opretholde acceptable besejlingsforhold for øboerne med rimelige takster for gods- og personbefordring«.

På baggrund af denne rapport blev forsøgsperioden for trafikstøtteordningen yderligere forlænget til at omfatte årene 1981-1983. Samtidig blev statens rammebeløb hævet fra 4 mil. kr./år til 6 mill. kr./år med en regulering af beløbet i 1982 og 1983 i overensstemmelse med reglerne om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner.

I »4. notat« (oktober 1982) betoner udvalget det vigtige i, at både lokale og centrale myndigheder er åbne over for variationer og nytænkning i sin planlægning indenfor forskellige serviceområder. Udvalget påpeger dog samtidig, at der næppe findes en generel løsningsmodel, som kan anvendes for samtlige småøer under ét.

Det alvorligste problem for småøerne er utvivlsomt affolkningen, som er forårsaget af manglende erhvervs- og beskæftigelsesmuligheder. Udvalget anfører derfor tillige, at man i så høj grad som muligt må støtte erhvervsudviklingen på de små øer, idet det selv med en sikring af færgeforbindelserne ikke vil være realistisk at basere øboernes beskæftigelse på fastlandets arbejdspladser.

Også en sikring af rimelige levevilkår i bred forstand – herunder adgang til sociale, undervisningsmæssige, kulturelle og sundhedsmæssige tilbud – er væsentlig, men mange småøer vil stadig ligge langt under det befolkningsgrundlag, der normalt kræves for at opretholde en række servicetilbud og institutioner selv med en forholdsvis stor forøgelse af den fastboende befolkning. Det er derfor nødvendigt med nytænkning og utraditionelle løsninger. Dette er bl.a. baggrunden for lovforslagets § 4.

Den offentlige trafikstøtte er en væsentlig forudsætning for at opretholde acceptable besejlingsforhold for øboerne og derved medvirke til at sikre rimelige levevilkår for de små øsamfund. Embedsmandsudvalget indstiller derfor også i »5. notat« (juni 1983), at trafikstøtten gøres permanent. Dette understøttes af, at fraflytningen fra de små øer er aftaget efter indførelsen af den midlertidige trafikstøtteordning i 1975. I perioden 1960-1974 var den samlede gennemsnitlige nedgang i befolkningstallet på 25 øer således ca. 135 pr. år, mens nedgangen i perioden 1975-1981 kun var ca. 30 pr. år. I de seneste år er den samlede gennemsnitlige fraflytning dog igen stigende.

I »5. notat« har embedsmandsudvalget behandlet spørgsmålet om en statslig/offentlig investeringsfond til færgebyggeri. Ønsket om en sådan fond er først og fremmest kommet fra Sammenlutningen af Danske Småøer, der vurderer, at størrelsen i givet fald bør være omkring 5 mill. kr. årligt. Embedsmandsudvalget indstiller dog i notatet, at en sådan investeringsfond ikke etableres på nuværende tidspunkt, men at spørgsmålet herom imidlertid bliver gjort til genstand for en fornyet drøftelse efter tre års forløb, bl.a. på grundlag af en nøje opfølgning af 4. og 5. notat.

Repræsentanterne for de kommunale organisationer og Sammenlutningen af Danske Småøer har